

Дрішлюк В.І.

Кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри господарсько-
правових дисциплін

Одеського державного університету
внутрішніх справ,

Сінян Д.Е.

Студент магістратури

Одеського державного університету
внутрішніх справ

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної і соціальної політики. Воно визначається показниками економічного і соціального розвитку України, республіканськими і регіональними програмами розвитку народного господарства, республіканським і місцевими бюджетами, передбачуваними в них обсягами державного фінансування інвестиційної діяльності.

Державне регулювання інвестиційної діяльності включає управління державними інвестиціями, а також регулювання умов інвестиційної діяльності та контроль за її здійсненням усіма інвесторами й учасниками інвестиційної діяльності.

Управління державними інвестиціями здійснюється республіканськими та місцевими органами державної влади й управління та включає планування, визначення умов і виконання конкретних дій з інвестування бюджетних і позабюджетних коштів.

Регулювання умов інвестиційної діяльності здійснюється шляхом: системи податків з диференціацією суб'єктів і об'єктів оподаткування, податкових ставок і пільг. З метою регулювання інвестиційного попиту Верховною Радою України може вводитися диференційований податок на інвестиції; проведення кредитної та амортизаційної політики, в тому числі шляхом прискореної амортизації основних фондів. Пільги по амортизації можуть встановлюватися диференційовано для окремих галузей і сфер економіки, елементів основних фондів, видів устаткування; подання фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій, субвенцій, бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, галузей, виробництв; державних норм та стандартів; антимонопольних заходів; роздержавлення і приватизації власності; визначення умов користування землею, водою й іншими природними ресурсами; політики ціноутворення; проведення державної експертизи інвестиційних програм та проектів будівництва.

Рішення щодо республіканських державних інвестицій приймаються на основі прогнозів економічного та соціального розвитку республіки, схем розвитку та розміщення продуктивних сил, цільових науково-технічних і комплексних програм, техніко-економічних обґрунтувань, що визначають доцільність цих інвестицій.

Проекти цільових комплексних республіканських програм розробляються в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України з участю заінтересованих державних органів і громадських організацій та подаються Кабінетом Міністрів України на затвердження Верховній Раді України у складі Основних напрямів економічного і соціального розвитку республіки.

Верховна Рада України затверджує у складі Основних напрямів економічного і соціального розвитку республіки обсяги державних інвестицій, здійснюваних за рахунок коштів республіканського бюджету.

Однією із форм реалізації республіканських державних інвестицій є республіканське державне замовлення на виконання робіт у капітальному будівництві.

Державне замовлення розміщується, як правило, на конкурсній основі з урахуванням економічної вигідності цих замовлень для підприємств та організацій.

Прийняття в експлуатацію об'єктів республіканського державного замовлення провадиться в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Обов'язковій державній експертизі у повному обсязі підлягають інвестиційні програми та проекти будівництва, що здійснюються із залученням коштів Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів, а також коштів державних підприємств, установ та організацій. Інвестиційні програми та проекти будівництва, що здійснюються за рахунок інших джерел фінансування, підлягають експертизі згідно з ч. 1 ст. 8 Закону України «Про інвестиційну діяльність».

Державна експертиза інвестиційних програм і проектів будівництва виконується комплексно спеціалізованою державною організацією, яка утворюється і діє у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Порядок проведення державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва визначається Кабінетом Міністрів України.

У разі необхідності експертиза окремих інвестиційних проектів і програм може здійснюватись експертними комісіями, створюваними Верховною Радою України.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим та місцеві Ради народних депутатів у межах своїх повноважень здійснюють регулювання інвестиційної діяльності на своїй території, в тому числі шляхом погодження питань про створення виробничих і соціальних об'єктів, використання природних ресурсів суб'єктами інвестиційної діяльності.

Вартість продукції, робіт і послуг у процесі інвестиційної діяльності визначається за вільними цінами і тарифами, в тому числі за підсумками конкурсів (торгів), а у випадках, передбачених законодавчими актами, за державними фіксованими та регульованими цінами та тарифами.

Вартість будівництва визначається з використанням державних кошторисних норм, які є обов'язковими при здійсненні будівництва об'єктів із залученням коштів Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів, а також коштів державних підприємств, установ та організацій.

В Україні порядок державного управління інвестиційною діяльністю визначається у Концепції регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки, затвердженій Постановою Кабінету Міністрів України № 384 від 1 червня 1995 року.

Державне управління інвестиційною діяльністю повинно базуватися на таких спеціальних принципах, як:

- принцип взаємної відповідальності інвесторів і держави;
- принцип дотримання основних прав і свобод інвесторів;
- принцип юридичної відповідальності інвесторів за порушення вимог законодавства України або міжнародних договорів;
- принцип послідовної децентралізації інвестиційного процесу та розширення змішаного фінансування інвестиційних проектів;
- принцип залучення іноземних інвестицій переважно для реалізації державних пріоритетних програм (проектів), спрямованих на здійснення структурної перебудови економіки та надання переваги завершенню раніше розпочатих будов, технічному переоснащенню та реконструкції діючих підприємств;
- принцип вдосконалення законодавства про інвестиційну діяльність.

Суб'єктами державного управління інвестиційною діяльністю виступають, перш за все, органи виконавчої влади, які є складовою частиною державного апарату. Їм властиві всі риси, що характерні для будь-якого державного органу. Одночасно вони мають і відмінності, що спричинені сутністю та особливостями державного управління інвестиційною діяльністю.

Органи виконавчої влади, до функцій яких відноситься управління іноземними інвестиціями, поділяються на органи загальної, функціональної (міжгалузевої) та галузевої компетенції.

Органами державного управління загальної компетенції, до функцій яких відноситься управління інвестиційною діяльністю є Кабінет Міністрів України та місцеві державні адміністрації. Загальні функції державного управління виконує і Президент України як глава держави. У встановлених законом рамках вони здійснюють керівництво іншими управлінськими органами (функціональної та галузевої компетенції), їх компетенція набагато ширша від компетенції певних органів державного управління.

Президент України, виконуючи покладені на нього функції, до яких входять і функції по управлінню економікою (в тому числі і з управління інвестиційною діяльністю):

- представляє державу у міжнародних зносинах, веде переговори та укладає міжнародні договори України, призначає за поданням Прем'єр-міністра України членів Кабінету Міністрів України, керівників інших центральних органів виконавчої влади, а також голів місцевих державних адміністрацій та припиняє їхні повноваження на цих посадах;

- утворює, реорганізовує та ліквідує за поданням Прем'єр-міністра України міністерства та інші центральні органи виконавчої влади;

- скасовує акти Кабінету Міністрів України та акти Ради Міністрів Автономної Республіки Крим;

- підписує закони, прийняті Верховною Радою України;

- має право вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів із наступним поверненням їх на повторний розгляд до Верховної Ради України;

- здійснює інші повноваження, визначені Конституцією України. На основі та на виконання Конституції та законів України Президент України видає укази та розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України.

Вищим органом у системі органів виконавчої влади є Кабінет Міністрів України, який несе відповідальність перед Президентом України та підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених Конституцією України. У своїй діяльності він керується Конституцією, законами України, постановами Верховної Ради України, указами і розпорядженнями Президента України, Програмою діяльності Уряду України, схваленою Верховною Радою України.

Роботою Кабінету Міністрів України керує Прем'єр-міністр. Він спрямовує її на виконання Програми діяльності Уряду України, схваленої Верховною Радою України.

В межах своїх повноважень Кабінет Міністрів України, поряд з іншим:

- вживає заходів із забезпечення державного суверенітету й економічної самостійності України;

- забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики;

- розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного та соціального розвитку України;

- забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності та здійснює управління об'єктами державної власності;

- розробляє проект закону про Державний бюджет України та забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету України, подає Верховній Раді України звіт про його виконання;

- організовує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України та митної справи;

- спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади.

Правовий статус місцевих державних адміністрацій визначається Положеннями про обласну, Київську, Севастопольську міську державну адміністрацію та про районну, районну у містах Києві та Севастополі державну адміністрацію, затвердженими Указом Президента України від 21 серпня 1995 р. № 760/95.

В межах повноважень, які їм делеговані центральною виконавчою владою, місцеві державні адміністрації також беруть участь у державному управлінні інвестиційною діяльністю (наприклад, це розробка програм соціально-економічного розвитку відповідних територій та подання їх на схвалення до відповідних органів державної влади, внесення пропозицій щодо створення спеціальних (вільних) економічних зон, сприяння у створенні підприємств з іноземними інвестиціями, здійснення управління інвестиційною діяльністю, в тому числі і за участю іноземних інвесторів, внесення до відповідних органів пропозицій щодо залучення іноземних інвестицій до економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, обов'язкова реєстрація іноземних інвестицій, їх облік, проведення, на місцевому рівні, переговорів з потенційними іноземними інвесторами, врахування частки іноземних інвестицій при складанні місцевих бюджетів тощо).

Місцеві державні адміністрації мають відігравати важливу роль у розробці державних інвестиційних програм розвитку регіонів та окремих територій. Це визначається тим, що саме

вони мають оперативну інформацію щодо соціально-економічних потреб регіонів і, у зв'язку з цим, можуть повніше сформулювати їх потреби у залученні інвестицій.

Ведучи мову про правовий статус міністерств та інших центральних органів державної виконавчої влади України, необхідно зазначити, що вони здійснюють керівництво дорученими сферами управління, несуть відповідальність за їх розвиток, у межах своєї компетенції видають акти управління, організують і контролюють їх виконання.

Специфікою державного управління інвестиційною діяльністю в Україні є те, що функції по його здійсненню розподілені між декількома центральними органами виконавчої влади як функціональної, так і галузевої компетенції. Це обумовлено міжгалузевим характером даного об'єкту державного управління.

Органи функціональної (міжгалузевої) компетенції, до функцій яких відноситься управління інвестиційною діяльністю, виконуючи закріплені за ними завдання, приймають рішення і вживають заходів, обов'язкових для всіх галузевих органів управління. Таким чином вони мають повноваження надвідомчого (міжгалузевого) характеру. Органами функціональної (міжгалузевої) компетенції, до завдань яких на сьогодні в тій чи іншій мірі входить управління інвестиційною діяльністю, є Міністерство зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України, Міністерство економіки України, Міністерство фінансів України, Міністерство закордонних справ України, Національне агентство України з питань розвитку та європейської інтеграції, Фонд державного майна України, Державна митна служба України, Державна податкова адміністрація України.

Література:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Голос України, - 2003.-14 березня.
2. Закон України від 18.09.1991 р. «Про інвестиційну діяльність» // ВВР України.-1991.-№47.- Ст. 646.
3. Закон України від 04.07.2002 р. «Про інноваційну діяльність України» // ОВ України. - 2002,- № 36.- Ст. 266.
4. Кудрявцева В. Проблеми законодавчого забезпечення інноваційної діяльності // Підприємництво, господарство і право. - 2004.- № 12.- С. 91-94.